Täysistunto

Torstai 18.11.2021 klo 16.00—19.38

3. Keskustelualoite seniorikansalaisten hyvän elämän edellytyksistä ja ikäpolitiikasta
Keskustelualoite KA 11/2019 vp

Keskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Päiväjärjestyksen 3. asiana on ajankohtaiskeskustelu seniorikansalaisten hyvän elämän edellytyksistä ja ikäpolitiikasta.

Ajankohtaiskeskustelun avaa keskustelualoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Pia Kauma. Seuraavan puheenvuoron käyttää perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru. Tämän jälkeen puhemies myöntää harkitsemassaan järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Keskusteluun varataan aikaa 1 tunti. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.03 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Suomessa tulee tehdä sellaista politiikkaa, ettei kenenkään tarvitse pelätä ikääntymistä, olipa kyse terveydestä, taloudesta tai turvallisuudesta. Tätä aihetta voitaisiin käsitellä monin eri tavoin, mutta otan siihen nyt ikäihmisten toimeentuloon ja palveluihin liittyvän näkökulman.

Arvoisa puhemies! Monet nykypäivän seniorikansalaisista ovat erityisesti ensimmäisinä eläkevuosinaan hyväkuntoisia. Aktiivinen 70-vuotias voi olla paremmassa kunnossa kuin 50-vuotias fyysisesti passiivinen henkilö. Ikäihmisten aktiivisuutta tuleekin kaupunkien ja jatkossa hyvinvointialueiden tukea. Esimerkiksi omassa kotikaupungissani Espoossa +68-seniorikortilla pääsee maksutta muun muassa kaupungin uimahalleihin ja liikuntapaikkoihin, [Maria Guzenina: Demareiden esitys!] ja sen käyttö on ollut hyvin suosittua. Toisaalta meillä on hyvin korkean iän saavuttaneita seniorikansalaisia. On selvää, että juuri työelämästä jääneen 65-vuotiaan tarpeet ovat erilaiset kuin 95-vuotiaan. Vuosien karttuessa palveluiden tarve lisääntyy.

Tässäkin salissa on usein puhuttu arvokkaasta vanhuudesta, mutta kuinkahan usein tämä käytännössä toteutuu? Meillä on kodeissa erittäin huonokuntoisia vanhuksia, jotka eivät pysty käytännössä edes nousemaan sängystä ilman apua ja jotka kuitenkaan eivät täytä kriteereitä hoivakotiin pääsystä. Vanhusten kotihoidossa on huutava pula hoitohenkilöstöstä, minkä seurauksena saman hoidettavan luona voi kuukaudessa käydä jopa kymmeniä täysin uusia eri hoitajia, vaikka yleensä ikäihminen arvostaa eniten juuri tutun ja turvallisen hoitajan läsnäoloa. Hoitajapulan helpottamiseksi tarvitsemme uusia koulutuspaikkoja, muille aloille menneiden vanhustenhoitajien takaisin houkuttelua, työperäistä maahanmuuttoa, parempaa työn johtamista ja organisointia sekä työn arvostuksen nostoa. Myös siihen, että vanhusten hoivatyöstä puhutaan usein liian negatiivisessa sävyssä, pitää saada

muutos. On puhuttava myös työn palkitsevuudesta sekä siitä, että arvokas vanhuus on ihmisoikeus.

Arvoisa puhemies! Vaikka keskustelussa on synkkiä sävyjä, väestön ikärakenteen muutos on myös mahdollisuus. Osa senioreista haluaisi eläkkeelle jäätyään edelleenkin olla ainakin osittain mukana työelämässä. Vuoden 2019 aikana meillä oli lähes 120 000 sellaista alle 68-vuotiasta työeläkkeen saajaa, jotka tekivät töitä. Seniorit ovat aktiivisia toimijoita sekä kantava voima kaupungin päätöksentekijöinä, vapaaehtoistyössä, omaishoitajina ja isovanhempina. Moni seniori jatkaa eläkeiän jälkeen yrittäjänä tai ansiotyössä, mutta työnteko voi olla seniorille myös taloudellinen välttämättömyys. Eläkkeensaajia on jo noin puolitoista miljoonaa, ja keskieläke vuonna 2020 oli 1 762 euroa kuukaudessa. Huomattavaa on, että kuitenkin peräti puolet eläkeläisistä sai eläkettä alle 1 534 euroa kuukaudessa, kun taas yli 3 000 euron kuukausieläkettä saavia oli runsaat 8 prosenttia. Hälyttävää on myös se, että Eläketurvakeskuksen kyselytutkimuksen mukaan joka kymmenennellä eläkkeensaajalla on ollut vaikeita toimeentulo-ongelmia, vajaalla 5 prosentilla suuria vaikeuksia.

Arvoisa puhemies! Eläkeläiset ovat ansainneet työllään toimeentulonsa ja maksavat eläkkeestä veroa. Eläketulon verotus on palkansaajaa kevyempää 1 300 euron kuukausituloon asti. Mutta jos verrataan eläkeläistä 53 vuotta täyttäneeseen palkansaajaan, eläkeläinen maksaa tulostaan enemmän veroa kuin palkansaaja välillä 1 300 euroa — 3 400 euroa kuukaudessa. Erotus on noin 2 prosenttiyksikköä eläkeläisen tappioksi ja tarkoittaa sitä, että mainitulla välillä eläkeläinen maksaa eläkkeestään keskimäärin noin 40 euroa enemmän veroa kuin työssäkäyvä. Eduskunnan tietopalvelussa teettämäni laskelman mukaan tämän veroepäkohdan muuttaminen pienentäisi verotuloja noin 230 miljoonaa euroa, mutta laskelmassa ei ole huomioitu niin sanottuja dynaamisia vaikutuksia. Selvää on, että mitä pienemmästä eläkkeestä puhutaan, sitä enemmän tuosta 40 eurosta enemmän käteen jäävästä rahasta siirtyisi suoraan kulutukseen. Verotuksen epäkohdan korjaaminen olisi nopein tapa parantaa käteenjääviä tuloja, ja itse ihmettelen, miksi siitä puhutaan niin vähän. Henkilökohtainen mielipiteeni on, että tämä verotuksen epäkohta tulee korjata samoin kuin eläketulon lisävero, ja sopivin ajankohta sille olisi se, kun myös palkansaajien verotusta alennetaan — toivottavasti viimeistään seuraavassa hallituksessa.

Arvoisa puhemies! Eläkkeen riittävyyteen vaikuttavat tulojen lisäksi menot, joissa etenkin ruoan, terveydenhoidon ja lääkkeiden osuus on suuri. Me kokoomuslaiset olemmekin sitä mieltä, että olisi selvitettävä, vastaako nykyinen indeksin laskentatapa eläkeläisten ostoskoria, ja tehtävä tarvittavat muutokset. Pienituloisten toimeentulon parantamiseksi huomiota on suunnattava [Puhemies koputtaa] erityisesti…

Arvoisa puhemies! Aika on 7 minuuttia — tämä tuli keskuskansliasta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Menettelytavassa oli kyllä 5 minuuttia. Myönnän poikkeuksellisesti niin, että 7:ään pitää mahtua, mutta menettelytapa oli 5 minuuttia.

Kiitos, puhemies! — Pienituloisten toimeentulon parantamiseksi huomiota on suunnattava erityisesti terveydenhuollon asiakasmaksuihin sekä lääkekorvausjärjestelmään. Lääkekorvausta sekä Kela-kyytien ja palvelujen maksukattoja alentamalla voitaisiin helpottaa erityisesti kaikkein alhaisinta eläkettä saavien asemaa, etteivät he joutuisi valitsemaan, riittävätkö rahat lääkkeisiin vai ruokaan. Näin voitaisiin vähentää kehitystä, jossa seniorikan-

salaisten rästissä olevia laskuja päätyy perintään ja jopa ulosottoon elämän perusasioiden takia. Taloudellisesti erityisen heikossa asemassa ovat yksin asuvat eläkeläiset.

Riittävä tulotaso on usein edellytys myös sille, että päivittäisessä arjessa tuntee olonsa turvalliseksi. Juuri arjen toimivuuden ja turvallisuuden parantamiseksi me kokoomuslaiset olemme ehdottaneet 70 prosentin superkotitalousvähennystä yli 75-vuotiaille. Eli verovähennys olisi selvästi suurempi kuin muilla, ja sellaiselle eläkeläiselle, jolla tulot ja sitä kautta verot eivät mahdollista verovähennyksen tekemistä, annettaisiin aivan erityinen kädenojennus. Se olisi jopa 1 200 euroa vuodessa rahaa kotiin ostettavien palvelujen ostamiseen. Rahan saisi, jos ostaa palveluita, jolloin siitä hyötyisi vanhuksen lisäksi myös se palvelualan yritys, joka saisi näin uuden asiakkaan. Nykyistä kotitalousvähennystähän on arvosteltu sen takia, että se ei hyödytä pienituloisia, joten tämä ehdotuksemme hyödyttäisi nyt myös heitä.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi haluan todeta, että ikään perustuva syrjintä on pystyttävä kitkemään yhteiskunnastamme. Ja tällä tarkoitan jo työelämässä alkavaa ikäsyrjintää, joka on siirtynyt nykyään jopa alle 50-vuotiaisiin. Me tarvitsemme yrityksiä, työnantajia, johtajia, [Puhemies koputtaa] päättäjiä ja toimijoita, jotka omalla esimerkillään osoittavat, että kaikenikäiset ihmiset ovat arvostettuja tässä yhteiskunnassa, eivät pelkästään puheissa vaan [Puhemies koputtaa] jokapäiväisissä teoissa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kiuru.

17.11 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru:** Arvoisa puhemies! Kiitän aloitteen jättäjiä tästä mahdollisuudesta keskustella seniorikansalaisten hyvän elämän edellytyksistä ja ikäpolitiikasta. Erityisen tyytyväinen olen siitä, että keskustelualoite on laajamittainen. Usein nimittäin ikäpoliittinen keskustelu rajoittuu vain sosiaali- ja terveyspalveluihin, eläkkeisiin tai sosiaaliturvaan. Perustuslain 19 § takaa jokaiselle oikeuden välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Aiheena ikäpolitiikka on kuitenkin tätä selvästi laajempi. Ikäystävällisyydessä on kysymys siitä, miten me otamme eri-ikäiset huomioon kaikessa päätöksenteossa, siis miten me osoitamme sen, että jokaista tarvitaan ja jokainen ihminen on arvokas.

Hallitusohjelmaneuvotteluissa päätettiin, että tehdään poikkihallinnollinen ikäohjelma, joka on saatu nyt valmiiksi. Ikäpolitiikan keskeinen väline on siis se, että eri ministeriöissä varaudutaan väestön ikääntymisestä seuraavaan yhteiskunnalliseen muutokseen. Ikäohjelma on laadittu, ja sitä toteutetaan ei vain eri ministeriöiden kanssa, vaan myös eri kuntien, kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa. Hyvin laaja-alainen ohjelma lähtee juuri siitä, että ikäystävällisyyden edistäminen yhteiskunnassa on yhtä ministeriötä laajempi asia. Näin teema-alueet käsittelevät toimintakykyisen ikääntymisen turvaamista, teknologian hyödyntämistä, vapaaehtoistyön roolin vahvistamista, ikäystävällistä asumista, asuinympäristöjä sekä asiakaslähtöisesti toteutettuja palveluita.

Kullakin teema-alueella hallituskauden mittainen kehittämishanke tai toimenpidekokonaisuus kertoo siitä, mihin on sitouduttu. Tuloksena odotetaan syntyvän toimintamalleja, joita voidaan hyödyntää jatkossa myös kansallisesti. Lähtökohtana ikäohjelmassa on iäkkään henkilön itsemääräämisoikeuden ja omatoimisuuden tukeminen ja lisääminen, palveluiden parantaminen ja henkilöstön työn kehittäminen ja vahvistaminen. Ikäohjelmassa tavoitteena on, että iäkkäiden toimintakyky on parantunut muun muassa siten, että aktiivisten, toimintakykyisten elinvuosien määrä kasvaa. Panostamalla varhaiseen tunnistamiseen

ja kohdentamalla ennaltaehkäiseviä toimia voidaan vähentää toimintakyvyn laskua ja sairastuvuutta, erityisesti muistisairauksia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamiseen liittyvässä, palveluiden sisältöjä uudistavassa tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmassa kehitetään ja otetaan käyttöön ennaltaehkäiseviä palveluita toimintakyvyn ja terveyden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Muun muassa terveellisiin liikunta- ja ravitsemustottumuksiin ohjaaminen järjestelmällisellä elintapaohjauksen toimintamallilla sisältyy sote-keskusten toimintaan. Tavoitteena on ottaa käyttöön osana elintapaohjauksen kokonaisuutta muistisairauksien ennaltaehkäisyyn tähtäävä ja vaikuttavaksi osoitettu FINGER-toimintamalli. Ikäohjelmassa on käynnistynyt myös muistisairauksien varhaiseen tunnistamiseen liittyvä kehittämishanke, jossa oireet havaitaan ajoissa ja henkilö saadaan ohjattua avun ja tuen piiriin. Myös sote-keskuksen asiakas- ja palveluohjaus hyvin toimiessaan ohjaa iäkkäät henkilöt oikea-aikaisesti tarvittavan tuen ja palveluiden piiriin. Koska sote-uudistuksessa kunnille jää edelleen merkittävä rooli nimenomaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, on tärkeää, että asiakas- ja palveluohjauksesta on toimiva yhteys ja yhteistyörakenne myös kunnan liikunta-, vapaa-aika- ja sivistyspalveluihin samoin kuin järjestöjen toimintoihin.

Arvoisa puhemies! Sivistyneessä yhteiskunnassa arvostetaan kaiken ikäisiä ihmisiä ja ymmärretään, että jokaisella on oma tärkeä paikkansa. Jotta arvostus ikäihmisiä kohtaan näkyisi myös käytännön arjessa, tarvitaan käytännön toimenpiteitä. Omalta osaltamme sosiaali- ja terveysministeriössä kysymys on pitkälti iäkkäiden palveluiden laadun ja saatavuuden parantamisesta. Me olemme tehneet lainsäädäntöön jo muutoksia, ensi vaiheessa ympärivuorokautisen hoidon henkilöstömitoitukseen, ja tässä vaiheessa olemme tekemässä muutoksia nimenomaan myös kotiin annettavien palveluiden laadun ja saatavuuden parantamiseen ja asumispalveluiden monipuolistamiseen, ja tämä toisen vaiheen esitys on tulossa eduskuntaan vielä ennen joulua.

Ja on tärkeää myös käynnissä olevassa sote-keskus-ohjelmassa kehittää näitä tulevaisuuden sote-keskus -ohjelman sisällä olevia palveluita — miten tuetaan iäkkäiden kotonaasumista? — ja siihen on merkittävä rahoitus käytettävissä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean, että se on varmaa, että kansakuntamme ikääntyy ja elinaika pitenee. Meidän on varauduttava siihen, että ihmisten pitää saada elää aktiivista elämää, ja omalta osaltamme tuemme, että yhteiskunnassa kaikki toimijat ovat tässä työssä aktiivisesti mukana tukemassa [Puhemies koputtaa] toimintakykyä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Kiitos. — Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää tässä keskustelussa puheenvuoron, nousemaan ylös ja V-painiketta käyttäen pyytämään puheenvuoroa. — Ja keskustelun aloittaa edustaja Guzenina.

17.17 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Kaumaa, hyvää kollegaani Espoosta ja Espoon valtuustosta, tästä tärkeästä keskustelualoitteesta.

Juuri nyt meillä on Espoossa meneillään budjettineuvottelut. Niissä päätetään ensi vuoden panostukset senioreidenkin hyvinvointiin. Kysynkin nyt edustaja Kaumalta: mitä esityksiä olette tehneet senioreiden hyvinvoinnin ja palveluiden parantamiseksi Espoon budjettineuvotteluihin? Meillä demareilla on lukuisia esityksiä tuotuna pöytään, ja jos teillä ei niitä ole, niin toivoisin, että tässä salissa nyt lupaisitte tukea näitä meidän esityksiämme. Niitä ovat esimerkiksi panostukset senioritoimintaan, päivätoiminnan lisäämiseen, koti-

hoidon vahvistamiseen, terveyskeskus- ja muiden hoitojonojen purkamiseen sekä uuden palvelulinjan perustamiseen, jotta Espoonlahden seniorit pääsisivät terveysasemalleen. [Puhemies koputtaa] Lupaatteko nyt, että Espoossa edistätte näitä [Puhemies: Aika!] asioita?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juvonen.

17.18 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna] — Arvoisa rouva puhemies! Näin se unohtaminen tapahtuu. Hyvin nuoretkin voivat unohtaa asioita. Yhteiskunnassa pitää huomata ikääntynyt ihminen ja hänen muistinsa.

Arvoisa puhemies! Kiitän myös tästä tärkeästä keskustelualoitteesta. Mielestäni Suomeen tulisi perustaa ikääntyneiden kodinturvajoukot. Ne auttaisivat silloin, kun kotona yksin kaatuu, kun jääkaapissa ei ole ruokaa, kun ei saa lääkäriaikaa, kun sairastuu eikä tiedä, minne mennä, kun pitäisi hoitaa pankkiasioita ja putoaa sinne digikuiluun — vai tulisiko sanoa, että se on varsinainen kuraoja?

Miten vastaatte ja miten me vastaamme tähän tilanteeseen? Olen nähnyt pitkän kaaren, tehnyt pitkän työn hoitajana, ja tiedän, mitä on elää silloin, kun puhelimella saa ajan. Tänä päivänä näin ei enää tapahdu. Silloin auttavat myös omaishoitajat. Tein vuonna 2011 Espoossa aloitteen, että omaishoitajat pääsevät maksuttomasti liikuntapalveluihin, ja se meni läpi [Puhemies koputtaa] vuonna 2016. Kehotan ja kannustan, että viette kuntiinne [Puhemies koputtaa] tämän aloitteen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

17.19 **Paula Risikko kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia tosiaan, että voimme täällä keskustella näistä ikäihmisten palveluista, ja olen itse ylpeä espoolaisista kokoomuslaisista kansanedustajista, jotka siellä todella tekevät myös kuntatasolla, aivan niin kuin ex-ministeri Guzeninakin.

Mutta teille, arvoisa ministeri: Olen pohtinut paljon tuota julkisten palvelujen digitalisointia, ja tässä nyt muutaman otsikon otan. Se saattaa syventää eriarvoisuutta, se, kun lisättiin etäpalveluja: ”Haavoittuvassa asemassa olevilla on lukuisia esteitä saada palveluja”, ”Sote-palvelujen digitalisaatio voi lisätä eriarvoisuutta”, ”Heikot nettitaidot voivat syrjäyttää ihmisen” ja ”Miljoona suomalaista tarvitsee tukea digitalisaatiossa”. Mitä te aiotte tehdä? Tämä syrjäyttää, jos meillä ei ole niitä naamatusten-palveluja.

Ja lopuksi ihan kysyisin: mitä mieltä olette boomereista?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mattila.

17.20 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myös minä haluan kiittää keskustelun aloittajaa tästä erinomaisen tärkeästä aiheesta. Yhteiskunnassamme on jo pitkään vallinnut trendi kannustaa ikäihmisiä asumaan kotona mahdollisimman pitkään. Olemmeko kuitenkaan tehneet ihan kaiken voitavan ikääntyvien ihmisten toimintakyvyn ylläpitämiseksi?

Oma kysymykseni liittyy siihen ihmisen elämän nivelvaiheeseen, jossa jäädään pois työelämästä ja ryhdytään viettämään eläkepäiviä. Raahen hyvinvointikuntayhtymässä on

tehty uraauurtavaa työtä yli 15 vuotta järjestämällä aikuisneuvolakäyntejä 65 vuotta täyttäneille. Nämä ovat olleet erittäin suosittuja, ja niistä on saatu laatua loppuelämään, kun on pystytty estämään muun muassa diabeteksen puhkeaminen. Kakkostyypin diabeteksen hoidosta koituu merkittävästi kustannuksia ja inhimillisiä kärsimyksiä. Kysyisinkin ministeri Kiurulta: voisiko aikuisneuvolajärjestelmästä tehdä lakisääteisen ja maanlaajuisen käytänteen? Tämänkaltaisella ennalta ehkäisevällä työllä lisättäisiin laatuvuosia [Puhemies koputtaa] ikääntyneiden elämään [Puhemies koputtaa] ja selvää säästöä sosiaali- ja terveysmenoihin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

17.21 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Espoon budjettineuvottelut ovat tosiaan käynnissä, mutta ei ehkä mennä niihin syvemmälle. Ihmisarvoisesta vanhuudesta, riittävästä ja laadukkaasta hoivasta, ratkaisuista yksinäisyyteen on tärkeä käydä keskustelua täällä. Erityisen tärkeää ikääntyvässä yhteiskunnassa on myös löytää hyvinvointia ja terveyttä ja terveitä elinvuosia edistäviä ja lisääviä keinoja. Olemme merkittävästi esimerkiksi Ruotsin perässä tässä.

Toivon, että hyvinvointialueiden synnyn myötä seurataan tarkkaan ja huolehditaan, että kunnilla on olemassa riittävät kannusteet huolehtia ikääntyneiden liikunnasta, kulttuuripalveluista, järjestötoiminnasta. Kirjastoista, joukkoliikenteestä ja arjen ympäristöistä on tehtävä esteettömiä ja on huolehdittava, että myös digipalveluita hanskaamattoman on helppoa osallistua. On tärkeätä, että osallisuus ja itsenäisyys ikääntyneillä säilyvät mahdollisimman pitkään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Myllykoski.

17.22 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia tästä mahdollisuudesta tuoda omia näkemyksiä ja kysymyksiä ministerille.

Ensimmäisenä sote-uudistuksen osalta: Voisimmeko nyt lähteä siitä, että palvelumaksuja ei perittäisi pieneläkeläisiltä, vanhuksilta? Me olemme muodostaneet heille automaatin, jolla suljetaan heidät pois yhteiskunnasta. Niiltä vähävaraisilta eläkeläisiltä, joilla ei ole mahdollisuutta selviytyä palvelumaksuista, niitä kerätään jonkun aikaa, koetetaan periä, sitten ne myydään perintätoimistoille. Se on alhainen temppu tehdä pienituloiselle eläkeläiselle, joka ei selviä valintatilanteesta lääkkeet vai leipä. Meidän pitäisi yhteiskunnassa kantaa vastuu, ettemme aja heitä maksuhäiriömerkinnän piiriin ja siten vaikeuta heidän asemaansa normaalissa elämässä. Toivoisin, että ministeri avaa näitä kysymyksiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Norrback.

17.24 **Anders Norrback r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Jag vill börja med att tacka för möjligheten att diskutera de äldres situation. Det är en stor och viktig fråga. Bland pensionärerna finns det rika, det finns fattiga — som vi har hört här. Det finns ensamma och det finns de som har rikliga kontakter. Det de har gemensamt är att de alla har rätt till en trygg och mänsklig ålderdom.

Arvoisa puhemies! Meillä on työvoimapula. Noin puolet eläkeläisistä työskentelee tai haluaisi työskennellä, jos esteitä ei olisi. Valitettavasti nykysysteemi pakottaa monet, joilla olisi osaamista ja tahtoa työskennellä, lopettamaan työelämän ennen aikojaan. Kysyisin ministeriltä: voiko lääke tähän olla se, että esimerkiksi marginaaliveron kautta voidaan tehdä huojennuksia, että houkutellaan ihan toisella tavalla niitä, joilla on voimia ja halua jatkaa työskentelyään? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Räsänen.

17.25 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nostan esiin hammashoidon ja suuhygienian merkityksen ikäihmisten ja saattohoitopotilaiden elämänlaadulle. Puutteellinen hoito johtaa hampaiden menetykseen, heikentyneeseen suu- ja yleisterveyteen, ravitsemusongelmiin ja kipuihin.

Yhä useammalla ikäihmisellä on omat hampaat usein yhdessä irtoproteesien kanssa. Noin 80 prosenttia kaikista laitoksissa asuvista tarvitsee apua päivittäisessä suuhygienian hoitamisessa, mutta yleinen kokemus on, että se ei ole riittävällä tasolla. Vanhusten vaippoja vaihdetaan, mutta proteesit saattavat olla pesemättöminä suussa viikkotolkulla. Ongelmia on myös kotisairaanhoidossa, saattohoidossa, ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö yksinkertaisesti tarvitsisi lisää suugeriatrian koulutusta. Toisaalta myös yksityisen hammashoidon [Puhemies koputtaa] Kela-korvauksia tulisi korottaa ikäihmisten kannalta, jotta tätä hoitovelkaa voitaisiin purkaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sarkomaa.

17.26 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kaumalle tästä, että voimme keskustella erittäin tärkeästä ajankohtaisesta aiheesta.

Seniorit ovat hyvin erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä, ja vain harvat tarvitsevat kunnan järjestämiä palveluita, mutta silloin kun niitä tarvitsee, niin niitä on myöskin saatava. Useat asiantuntijat ovat nostaneet esille sen, että tämän hallituksen toimet ovat johtamassa vanhustenhuoltoa kriisiin. Teidän tekemänne lainsäädäntö on johtanut siihen, että kotihoito on aivan pulassa, koska kotihoidosta on siirretty ympärivuorokautiseen hoivaan hoitajia. Kotihoitoon on vaikeampi päästä, ja yksiköitä suljetaan. Kysynkin nyt: minkälaisiin toimiin te aiotte ryhtyä, että oikeasti parannettaisiin ikäihmisten palvelua, etteivät ikäihmiset jäisi tällaiseen pulaan, johon nyt ovat jäämässä? Asiantuntijat ovat tyrmänneet teidän lakiesityksenne, joka on tulossa tänne, vanhuspalvelulain kokonaisuudistuksen, ja sanoneet, että siitä puuttuvat rahat sekä keinot, eli tilanne on erittäin huolestuttava. Toivon, että tähän nyt vastaatte.

Ja sitten kannamme vielä huolta siitä, että niin moni ikäihminen ei pääse ulos, ei pääse liikkumaan. [Puhemies koputtaa] Se on todellakin vakava asia. Voisiko tuossa laissa olla liikkumissopimus, niin että jokainen kotihoidon [Puhemies: Aika!] asiakas oikeasti pääsisi ulos? Nythän matot pääsevät useammin ulos [Puhemies: Aika!] kuin ikäihmiset.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Berg.

17.27 **Kim Berg sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että voimme käydä eduskuntakeskustelua ikääntyneiden hyvästä elämästä yksittäisiä lakiesityksiä laa-

jemmasta näkökulmasta. Aivan kuten ministeri täällä totesi, ikäpolitiikassa on kyse siitä, miten otamme eri ikäiset ihmiset huomioon kaikessa päätöksenteossa. Onkin erinomaista, että pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmassa ikääntyvät ihmiset huomioidaan monissa eri kohdissa.

Haluaisin itse nostaa esiin erityisesti järjestöjen tärkeän roolin ikäihmisten elämässä. Järjestöjen toiminta on moninaista: yhteislaulutilaisuuksista digitaitojen koulutukseen, ystävätoiminnasta erilaisiin neuvontapalveluihin ja vertaistukeen. Tärkeää on myös eläkeläisjärjestöjen edunvalvontatyö. Järjestötyön ja vapaaehtoistoiminnan merkitys on yhteiskunnalle mittaamattoman arvokasta. On tärkeää, että myös ikäihmisten järjestötoiminnan rahoitus ja toimintaedellytykset turvataan jatkossa. Kolmas sektori tuottaa meille toimijoidensa kautta valtavan määrän osallisuutta [Puhemies koputtaa] ja hyvinvointia, ja sen arvo tulee tunnustaa jatkossa myös hyvinvointialueilla ja kunnissa [Puhemies koputtaa] osana kestävää ikäpolitiikkaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lehto.

17.29 **Rami Lehto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tänään keskustellaan seniorikansalaisista, ja on tärkeää keskustella heistä, mutta teot ovat vielä tärkeämpiä eivätkä vain lupaukset ennen vaaleja.

Meidän pitää pitää hyvää huolta meidän seniorikansalaisistamme, ja nyt on monia asioita, joihin me voidaan vaikuttaa, osaan ei voida. Eläketurvakeskuksen tutkimuksen mukaan elinikään vaikuttavat sukupuoli, siviilisääty, terveys, työssäkäynti ja eläketaso, elikkä on tiedossa, että suurimpia eläkkeitä saavat elävät pisimpään, ja meidän pitää pitää huolta myös niistä pienimpiä eläkkeitä saavista, että he eivät jää jalkoihin. He tarvitsevat samoja palveluita kuin nämä suurta eläkettä saavat, mutta heillä ei ole välttämättä mahdollisuutta itse niitä kustantaa. He ovat julkisen puolen varassa, ja heidän palvelunsa tulevat sitä kautta, ja tästä pitää pitää huolta.

Ja yksinäisyys kanssa vaikuttaa. Ei voi olla, että jätetään vanhukset kotiin ja hoidetaan heidät siellä, vaan heidän pitää päästä hoivakotiin ja muualle palveluihin, joita he tarvitsevat, etteivät he ole yksinäisiä [Puhemies koputtaa] ja ilman palveluita.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

17.30 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin toivottavaa, että seniorikansalaiset voisivat halutessaan jatkaa töissä pidempään. Monet tylsistyvät kotona eivätkä ainakaan kokoaikaisesti haluaisi eläköityä, mutta käytännössä työn löytäminen voi usein olla vaikeaa. Ikärasismia esiintyy valitettavan paljon, ja se hidastaa jo yli 50-vuotiaiden työllistymistä, puhumattakaan yli 65-vuotiaista. Monelle juuri työ tuo mielekkyyttä elämään, ja siksi moni haluaisi terveyden salliessa jatkaa työelämässä mahdollisimman pitkään.

Meillä puhutaan paljon työvoimapulasta usealla alalla. Tämä kysymys olisi joiltain osin ratkaistavissa sillä, että halukkaat ja kykenevät seniorikansalaiset voisivat jatkaa työelämässä pidempään. Käytäntö ei kuitenkaan aina kohtaa puhetta työurien pidentämisestä, koska yritykset usein välttelevät vanhempien henkilöiden palkkaamista. Tähän on vaikea puuttua lainsäätäjän näkökulmasta, mutta asenteisiin voi vaikuttaa. Ikääntyneiden työnte-

kijöiden palkkaamista koskevat [Puhemies koputtaa] monet harhaluulot, jotka pääosin eivät pidä paikkaansa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiuru, Pauli.

17.31 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Senioreista ikäluokassa alle 75 vuotta vain 11 prosenttia liikkuu riittävästi. Sitten kun mennään ikäluokkaan yli 75 vuotta, luku on enää 2 prosenttia. Mihin tämä riittämätön liikunta, lihaskunto johtaa? Se johtaa muun muassa tasapaino-ongelmiin, ja tasapaino-ongelmat johtavat puolestaan kaatumisiin, ja ne johtavat lonkkamurtumiin. Tällä hetkellä lonkkamurtumia on vuosittain noin 7 000 kappaletta. Inhimillinen kärsimys on tietysti se ensimmäinen, mitä seuraa, mutta kulut ovat 150 miljoonaa euroa vuodessa. Ja nyt, kun väestö ikääntyy, UKK-instituutti on arvioinut, että kulut nousevat 300 miljoonaan euroon. Koulutuksella, kannustuksella voitaisiin UKK-instituutin mukaan leikata näistä kuluista 100 miljoonaa euroa. Onko koulutuksella, [Puhemies koputtaa] kotihoidon tuella ynnä muulla mahdollisuuksia vaikuttaa asiaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laiho.

17.32 **Mia Laiho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Noin 60 prosenttia hoivaa tarvitsevista vanhuksista asuu kotona. Kotihoidossa on yhä sairaampia ihmisiä, jotka tarvitsevat paljon hoivaa ja hoitoa. Siellä on myös paljon ihmisiä, joille koti ei ole enää inhimillinen paikka.

Henkilöstön saatavuus luo tähän oman haasteensa erityisesti kotihoidossa sen takia, että ympärivuorokautiseen hoivaan on asetettu hoitajamitoitus, jota jatkuvasti nostetaan. Se nousee sitten siihen 0,7:ään vuoden 23 alusta. Tämän suurena vaarana on, että kunnissa kotihoidon hoitajia siirretään ympärivuorokautiseen hoitoon — käytännössä silloin siis jo hyvinvointialueilla. Onkin välttämätöntä vahvistaa myös kotihoidossa olevien vanhusten asemaa. He tarvitsevat hoivaa, hoitoa, ja heidän hoivapaikan saamisensa, kun sen aika on, ei myöskään saa pitkittyä liikaa. [Puhemies koputtaa] Kysynkin ministeriltä, kun hän lopuksi vastaa: [Puhemies koputtaa] miten tämän hoivapaikan sujuvaa saamista tullaan edistämään?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Elo.

17.34 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhustenhoidon julki lausuttuna tavoitteena on, että mahdollisimman suuri osa vanhuksista asuisi kotonaan mahdollisimman pitkään. Onkin tärkeää, että kotona asumista tuetaan erilaisin palveluin. Tosiasia kuitenkin on, että tällä hetkellä kaikille kotona asuville ei pystytä tarjoamaan kotiin riittävää hoitoa. Vanhuksen ja hänen läheistensä pitäisikin pystyä nykyistä paremmin osallistumaan sen arviointiin, onko kotona asuminen enää inhimillinen vaihtoehto.

Mutta ajattelin, että tässä tilanteessa me tarvitsemme ennen kaikkea vaihtoehtoja kotona asumisen ja ympärivuorokautisen hoiva-asumisen väliin. Esimerkiksi erilaisista yhteisöasumisen muodoista on puhuttu paljon. Uudet asumisratkaisut voisivat auttaa monia ikäihmisiä, jotka eivät enää pärjää kotona, mutta jotka eivät myöskään tarvitse vielä raskasta ympärivuorokautista hoivaa. Yhteisöllinen asuminen olisi ratkaisu myös yksinäisyy-

teen, jota aivan liian moni vanhus tänäkin päivänä kokee. Kysynkin ministeriltä: miten tällaisia yhteisöllisen asumisen muotoja edistetään hallituksen toimesta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan vielä edustaja Essayah, sitten annan ministerille 3 minuutin puheenvuoron, ja sitten jatketaan keskustelua. — Edustaja Essayah, olkaa hyvä.

17.35 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, rouva puhemies! Ikäihmisten aktiivisuutta ja osallisuutta on monella eri tavoin tuettava, ja terveysliikunta ja motivaatio siihen liikkumiseen pitäisi varmistaa ensinnäkin näillä turvallisilla lähiliikuntapaikoilla ja toisaalta sellaisella yhdyskuntasuunnittelulla, että on hyvin helppoa lähteä omasta kodista liikenteeseen ja että myöskin niitä lähiluontoliikuntapaikkoja löytyy. Kaikenikäiset ja kaikenkuntoiset voivat hyötyä terveysliikunnasta, ja erityisen tärkeää tämä on ikäihmisten kohdalla, jolloin niitä elinvoimaisia, hyviä elinvuosia olisi mahdollisimman paljon edessä. Pidän tätä aivan keskeisenä myöskin tuon sote-uudistuksen toteutumisen kannalta, että meidän pitää pystyä tämän terveysliikunnan painoarvo nostamaan sote-uudistuksessa oikealle paikalle. Meillä ei koskaan tule riittämään mitkään rahat, jos meillä ei terveyden edistämistä, hyvinvoinnin edistämistä oteta tosissaan. Ja tämä on erityisen tärkeää, kun puhutaan ikäihmisten terveitten ikävuosien lisäämisestä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja ministeri Kiuru, 3 minuuttia.

17.36 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru:** Arvoisa puhemies! Aloitan tästä Essayahin näkökulmasta. Ihan samaa mieltä olen siitä, että meillä ei enää passaa se, että... Kun ihmiset ikääntyvät, he ovat enemmän ja paremmassa kunnossa, niin kyllä meidän täytyy pitää huolta siitä, että ihmiset jaksaisivat kotona pidempään, voisivat paremmin, olisivat toimintakykyisempiä, ja meidän pitäisi tukea sitä. Tähän liittyy myös se edustaja Mattilan kysymys ikäihmisten neuvolatoiminnasta. Kyllä meidän visio yhteiskunnassa on se, että meidän pitäisi pystyä ihan perusterveyskeskuksissa eli tulevissa sote-keskuksissa auttamaan ihmisiä terveysneuvonnassa, elintapaohjauksessa, ja kannustaa siihen, että pienillä teoilla on suuri merkitys. Me emme ole vielä päässeet tässä sairaudenhoidossa ja kovassa paineessa siihen, että me tekisimme näin paljon tätä ennaltaehkäisyä. Tämä on kyllä se trendi, johon meidän on mentävä, muuten tämä ei tule koskaan toteutumaan, että tämä olisi hallittavissa.

Mitä tulee sitten tähän edustajien Laiho, Sarkomaa ja Elo kokonaisuuteen, nämä liittyvät nyt tähän meidän vanhuspalvelulain kakkosvaiheen uudistukseen. On erinomaisen tärkeä se Laihon kysymys, saako ihminen aidosti apua ja tukea tai paikan vaikka ympärivuorokautisesta hoivasta silloin, kun sen tarvitsee. Kyllä siihen suuntaan meidän pitää liikkua. Tämä ei voi jatkua niin, että ihminen jää ikään kuin heitteille siinä tilanteessa, että lakipykälät eivät suojele.

Ja siihen liittyy sitten myös se, että meidän on myönnettävä, että me tarvitaan käytännössä näiden ongelmien kuntoon laittamista. Meillä on ollut 2010-luvun ympärivuorokautisen hoivan kriisi. Ei me voida sanoa, että laita silmät kiinni ja sanotaan, että siellä oli ongelmana, että hoitajia on liian vähän tai he keskittyivät muuhun kuin hoitotehtäviin. Kyllä tämä kritiikki on otettava vakavasti. Siihen tarvittiin vanhuspalvelulain ykkösvaiheen uudistus, ja nyt se on tehty. Me tarvitaan uutta henkilökuntaa, mutta tämä henkilökuntapula

on ollut, hei, meillä koko 2010-luvun. Tämän kanssa me joudutaan nyt elämään ja keksimään tähän vaihtoehtoja, miten tämä selätetään.

Edustaja Elo, yhteisöllistä, kyllä — juuri tämä ikään kuin ympärivuorokautisen hoivan ja kotona asumisen välimaasto. Minkälaisia asumismuotoja me tarvitaan, siihen kysymykseen on entistä enemmän pystyttävä vastaamaan.

Edustaja Risikko, digisyrjäytyminen. Minä olen aivan samasta asiasta huolissani. Me ollaan liian usein ajettu tämä systeemi siihen, vaikka meillä on hyvässä kunnossa olevia ikäihmisiä, jotka osaavat kaikki pelit ja härpäkkeet ja vehkeet ja muut. Mutta kun katson esimerkiksi oman äitini elämää, hän hallitsee kaikki nämä ja hän on paljon parempi näissä kaikissa kuin itse olen — esimerkiksi minulla ei ole aikaa kaikkea oppia — mutta hänen ystäväpiirissään on paljon ihmisiä, jotka eivät osaa mitään digitaitoja. Ja tämä on vakava juttu. Se ei ole mikään helppo asia, ja siksi me ei voida sitoa esimerkiksi hoivapalveluita tai palveluita siihen, osataanko käyttää näitä kaikkia vempeleitä. Se ei voi olla syrjivää.

Vielä Myllykoski kysyi asiakasmaksuista. Kyllä, me ollaan tehty miljoonan ihmisen [Puhemies koputtaa] asiakasmaksujen alennus, ja se näkyy, mutta siellä on nimenomaan tuotu tämä huojennusperiaate lakiin.

Ja mielelläni vastaan, jos myöhemmin ehdin, vielä tähän edustaja Räsäsen [Puhemies koputtaa] kysymykseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Honkasalo.

17.39 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tapasin eduskunnan ihmisoikeusverkoston puheenjohtajan ominaisuudessa YK:n ihmisoikeusneuvoston ikääntyvien oikeuksista vastaavan asiantuntijan Claudia Mahlerin noin kuukausi sitten. Mahler halusi tietää, miten ikääntyvien ihmisoikeudet suomalaisessa yhteiskunnassa toteutuvat. Ja minusta tämä on näkökulma, joka usein suomalaisesta keskustelusta unohtuu. On tärkeää, että ikääntyvien asemaa tarkastellaan nimenomaan ihmisoikeuksien näkökulmasta — oikeuden arvokkaaseen elämään ja ihmisarvoiseen ikääntymiseen. Tällöin kiinnitämme huomiota muun muassa siihen, miten itsemääräämisoikeus toteutuu vanhuspalveluissa, miten köyhyydessä elävien ikääntyvien perustarpeista tulee huolehtia ja perusturvaa nostaa. Kysynkin... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu]

Puhemies Anu Vehviläinen: No niin, laitatteko mikrofonin uudestaan päälle.

Kysynkin paikalla olevilta ministereiltä: mitä Suomessa pitäisi tehdä, jotta tätä ihmisoikeusnäkökulmaa saataisiin juurrutettua vahvemmin osaksi ikääntyvien ihmisten asemaa koskevaa päätöksentekoa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja seuraavaksi edustaja Taimela.

17.41 **Katja Taimela sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan minäkin osaltani kiittää tästä keskustelualoitteesta edustaja Kaumaa. Aiheesta voitaisiin puhua joka päivä, sen meidän ikäihmisemme ovat todellakin ansainneet. Ikääntyvät ihmiset ansaitsevat paitsi tarvittavat sosiaali- ja terveyspalvelut myös arvostavaa keskustelua heidän tekemästään lukemattomasta vapaaehtoistyöstä muun muassa eri kansalaisjärjestöissä. Monet ikäihmiset toimivat myös omaishoitajina, mistä tänään ei ole vielä paljon keskus-

teltu, ja ajattelen itse niin, että jatkossa on pystyttävä siihen, että omaishoidon kriteerit yhdenmukaistetaan koko maassa, ja tätä tuen määrää on myös poliittisessa päätöksenteossa syytä pystyä tarkistamaan. Nämä omaishoitajat tekevät korvaamatonta työtä ja liian usein jäävät pelkästään sinne juhlapuheiden tasolle.

Arvoisa puhemies! Olen itse myös todella tyytyväinen, että tämä hallitus sai päätöksen vanhusasiavaltuutetun viran perustamisesta, ja näen, että hän tulee tekemään voimakkaasti töitä myös tämän keskustelualoitteen tavoitteiden puolesta.

Ja aivan viimeiseksi tämä digisyrjäyttäminen: [Puhemies koputtaa] sen eteen poliitikoilta pitää löytyä työkaluja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Koponen, Ari.

17.42 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin allekirjoittaa aloitteen joka sanan, erityisesti, mitä tulee senioreiden asuinalueiden suunnitteluun ja yhteisöllisyyden lisäämiseen. Yksinäisyyden ehkäisyn tulee olla ensisijainen tavoite palveluasumista kehitettäessä. Esimerkkiä tästä näyttää kotikuntani Tuusula, jossa aloitti viime vuoden elokuussa toimintansa aivan uudenlainen palvelukokonaisuus. Toiveiden kortteli tuo sukupolvet yhteen yhdistäen varhaiskasvatuksen, ikäihmisten asumisen sekä hoivapalvelut ollen ensimmäinen laatuaan koko maassa. Samaan pihapiiriin rakennettiin päiväkoti, 25 tehostetun asumisen paikkaa, 17 esteetöntä asuntoa ikäihmisille ynnä muuta. Vanhukset ja lapset kohtaavat toisensa päivittäin yhteisten sisä- ja ulkotilojen kautta. Päivittäinen ohjelma sisältää yhteisten ruokailujen lisäksi paljon yhteistä aktiviteettia. Tämä on sitä yhteisöllisyyttä parhaimmillaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Aittakumpu.

17.43 **Pekka Aittakumpu kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelualoitteessa nostetaan monia tärkeitä näkökulmia esille — myös se, että ikääntyminen on monin tavoin mahdollisuus, kun yhä useampi vielä elääkin pitempään ja toimintakykyisempänä kuin aiemmin. Kuten hyvin tiedämme, yhä useampi tarvitsee myös apua ja tukea arkeensa.

Hallitusta on syytä kiittää siitä, että se on tällä kaudella kyennyt tekemään monia ikääntyneiden elämää parantavia päätöksiä. On sovittu muun muassa hoitotakuusta. On tehty sote-uudistus ja perustettu vanhusasiavaltuutetun tehtävä. Työllisyyden edistämiseksi on sovittu myös verotuksen työtulovähennyksen korottamisesta yli 60-vuotiaille. Keskustassa pidämme erittäin tärkeänä, että edelleen parannamme mahdollisuuksia osallistua työelämään niille eläkeläisille, joilla on voimia, terveyttä ja halua osallistua.

Arvoisa puhemies! Korona on tuonut monia haasteita myös omaishoitajille, ja pidän tärkeänä, että myös omaishoitajien tilannetta aktiivisesti seurataan ja kehitetään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

17.44 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vanhuspalveluiden tilannekuva on johtavien asiantuntijoiden taannoisen kannanoton mukaan hälyttävä. Ikääntyneiden ihmisten palvelut ovat ajautumassa kansalliseen kriisiin. Syitä tähän ovat palvelutarpeen kasvu, nopeasti heikentynyt henkilöstön saatavuus ja lainsäädännön lukuisat sa-

manaikaiset uudet velvoitteet. Hallituksen henkilöstömitoitus ei ole tuonut työmarkkinoille lisää hoitohenkilökuntaa vaan päinvastoin jonoja ja heikennyksiä niin ikäihmisten kotihoitoon kuin ympärivuorokautiseen hoitoon.

Ongelmat eivät ole tulleet yllätyksenä. Nyt tarvitaan toimivia ratkaisuja. Kokoomus tulee omassa vaihtoehtobudjetissaan esittämään muun muassa vaihtoehdon hallituksen politiikalle vanhuspalvelulain onnistuneen kokonaisuudistuksen mahdollistamiseksi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa annan ministeri Sarkkiselle 3 minuutin puheenvuoron.

17.45 **Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen:** Arvoisa puhemies! Kiitos tästä arvokkaasta aloitteesta ja monipuolisesta keskustelusta. Kommentoin muutamia ikäihmisten toimeentuloon liittyviä kysymyksiä.

Eläkeläisköyhyys on vakava yhteiskunnallinen ongelma. Hallitus on lievittänyt ongelmaa korottamalla verorahoitteisia takuu- ja kansaneläkkeitä. Vähintään pieni korotus tuli noin 600 000 suomalaiselle. Hallitus on myös helpottanut ikäihmisten toimeentuloa kohtuullistamalla sote-asiakasmaksuja, kuten ministeri Kiuru on kertonut.

Arvoisa puhemies! Myös alkavat työeläkkeet ovat viime vuosina kehittyneet keskimäärin myönteisesti. Eläke-erot ovat kuitenkin isot. Eläkeläisten välillä on suuria eroja toimeentulossa. Myönteinen kehitys ja hallituksen toimet näkyvät viime viikolla julkaistussa kyselytutkimuksessa, jossa eläkeläisten kokemat toimeentulovaikeudet ovat huomattavasti vähentyneet vuodesta 2017 vuoteen 2020, eli myönteisiäkin uutisia on. Kuitenkin edelleen liian moni eläkeläinen kärsii toimeentulovaikeuksista.

Sen lisäksi, että kannamme huolta pienten työeläkkeiden tasosta ja köyhistä eläkeläisistä, on meidän pyrittävä ennaltaehkäisemään eläkeläisköyhyyttä, ja se tapahtuu ennen kaikkea vaikuttamalla työuriin, työllisyyteen panostamalla, työkykyyn panostamalla, hoivavastuuta jakamalla, osaamistasoa nostamalla. Mutta meidän on myös pystyttävä puuttumaan työelämän ikäsyrjintään, ja kiitän, että tämä asia on nostettu myös tässä keskustelussa esille. Liian moni parhaassa työiässä oleva erittäin motivoitunut ja osaava, eläkeikää lähestyvä työntekijä työnnetään syrjään työelämästä, tai eläkeikäinen työhaluinen ihminen ei pääse osallistumaan haluamallaan tavalla työelämään. Peräänkuulutan asennemuutosta suomalaisilla työmarkkinoilla, ja luulisin sen olevan myös välttämätöntä tilanteessa, jossa meillä alkaa olemaan työvoimapulaa, ja tilanteessa, jossa väestömme ikääntyy. Hallitus on päättänyt kannustaa eläkeikäisten työntekoon myös verokannusteen avulla, mutta asennemuutosta tarvitaan lisäksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan kiinnittää huomiota asiaan, mikä on myös nostettu täällä esille, eli ikäihmisten aktiivisuuteen kansalaisyhteiskunnassa. Ikäihmiset ovat meidän kansalaisyhteiskuntamme kivijalka monella tavalla. He toimivat aktiiveina kansalaisjärjestöissä, auttavat toisia ikäihmisiä mutta myös nuorempiaan. Ilman aktiivisia ikäihmisiä Suomessa ei olisi sellaista aktiivista kansalaisyhteiskuntaa, joka on yksi demokratiamme ja hyvinvointimme kivijaloista. Eli kiitän tässä yhteydessä myös [Puhemies koputtaa] kaikkia kansalaisjärjestöaktiiveja eläkeläisiä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lundén.

17.48 **Mikko Lundén ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Aluepolitiikka on keskeinen osa ikäpolitiikkaa. Monet seniorikansalaiset asuvat pientaloissa kasvukeskusten ulkopuolella ja maksavat jo valmiiksi kovaa hintaa talojensa lämmityksestä. He ovat tehneet koko ikänsä töitä ja rakentaneet maamme hyvinvoinnin, mutta eläkepäivien koittaessa moni kokee, että heidät on unohdettu.

Aikaisempien huonojen päätösten seurauksena sähkön siirtohinnat ovat nousseet pilviin, eikä helpotusta ole luvassa. Nyt lämmitysöljykin on kallistunut merkittävästi. Vaikka energiaremontteihin saa yhteiskunnan tukea, ne kattavat vain murto-osan todellisista kustannuksista. Jos esimerkiksi maalämmön asentaminen maksaa 20 000 euroa ja siihen saa 4 000 euron avustuksen, niin moniko pieneläkeläinen pystyy maksamaan loput 16 000 euroa omasta pussistaan, kun summa voi vastata koko vuoden nettoeläkettä? Tätä minä kysyisin. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

17.49 **Mikko Kinnunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Moni ikäihminen on yksinäinen, ja se on kipeä asia. Tämä yksinäisyys on pahentunut pandemia-aikana. Eräs vanhus totesi minulle, että hän kuolee mieluummin koronaan kuin piinaavaan yksinäisyyteen.

Me kaikenikäiset tarvitsemme toisiamme. Silti moni haluaa asua kotonaan. Meidän tuleekin edistää kaikin tavoin yhteisöllisyyden toteutumista, jotta sukupolvet löytävät toisensa. Kun toteutamme yhteisöllisiä asumisen muotoja, kun naapurit auttavat toisiaan, järjestöt kokoavat ihmisiä yhteen ja rohkaisevat toimimaan ja liikkumaan, eri-ikäiset löytävät toisensa harrastusten ja kulttuurin parissa, koulut ja päiväkodit saavat omat mummunsa ja pappansa, työpaikat eläkeikäisen sijaisensa ja ikäihmiset kehittävät itseään elinikäisen oppimisen hengessä, tämä kaikki edistää aktiivista, merkityksellistä vanhuutta. Kysyn ministereiltä: miten voisimme edistää sitä, [Puhemies koputtaa] että eri-ikäiset ja sukupolvet löytävät toisensa ja kannustavat toisiaan aktiiviseen elämään niin maalla kuin kaupungissa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kilpi.

17.51 **Marko Kilpi kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalainen yhteiskunta rakentuu tiettyjen periaatteitten varaan, kuten esimerkiksi oikeudenmukaisuus- ja tasavertaisuusperiaatteiden. Eläkeläisten kohdalla näissä asioissa ja niitten toteutumisessa on räikeitä epäkohtia, esimerkiksi siinä, kuinka eläketulot kehittyvät palkkatuloihin verrattuna tai miten eläkkeitä verotetaan palkkatuloihin verrattuna. 25 000 euron tulosta palkansaaja maksaa 19,9 prosenttia veroja ja eläkeläinen maksaa 22,7 prosenttia. Eikä tässä kohtaa voida tietenkään ohittaa väliaikaiseksi tarkoitettua raippaveroa, jolla räimitään eläkeläisen kukkaroa ylimääräisellä lähes 6 prosentin verolla, mikäli eläkettä kertyy vähän enemmän vuositasolla.

Entäpä jos eläkeläinen haluaisi tehdä töitä? Ankaralla verottamisella tämäkin tehdään hyvin hankalaksi, ja tällaisina työvoimapulan aikoina ei voi kuin ihmetellä, minkä takia jälleen kerran ahkeruudesta rangaistaan.

Haluaisin kysyä tässä kohtaa: joko olisi korkea aika saada eläkeläisetkin tasavertaiseen ja oikeudenmukaiseen asemaan [Puhemies koputtaa] muiden kansalaisten kanssa ja huo-

lehtia siitä, [Puhemies: Aika!] että eläkeläisten ostovoima ja kulutuskyky pysyvät voimissaan? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Sjöblom.

17.52 **Ruut Sjöblom kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös nostaa tässä keskustelussa esiin omaishoitajat. He ovat kullanarvoisia. Omaishoitajien työ on erittäin arvokasta, ja moni suomalainen haluaa elää ja asua kotona mahdollisimman pitkään. Elämässä on taustalla lähes poikkeuksetta suuri muutos, kun tulee omaishoitotilanne. Rakkaan läheisen omaishoitajaksi ryhtyminen on tärkeä asia, ja yhteiskunnan on annettava riittävää tukea tähän työhön. Omaishoitajan asemaa on maassamme määrätietoisesti parannettava. Heidän tarpeitaan ja toiveitaan on aktiivisesti kuunneltava, ja hoitoa tarvitseville on myös tarjottava heidän tarvitsemaansa tukea ja palveluita. Hoidon onnistuminen edellyttää esimerkiksi, että tarvittavat hoitotarvikkeet ja apuvälineet ovat saatavilla ja asunnon välttämättömät muutostyöt tulevat hoidetuiksi. On varmistettava, että omaishoitajat saavat riittävästi taloudellista tukea ja palveluita työnsä avuksi, ja on varmistettava, että tarjolla on myös henkistä tukea ja vapaa-aikaa, jota jokainen tarvitsee arjessa jaksamiseen. [Puhemies koputtaa]

Haluan vielä kiittää edustaja Kaumaa tästä tärkeästä keskustelualoitteesta, ja lisäksi haluan kysyä ministeriltä: miten varmistetaan, että omaishoitajiamme [Puhemies koputtaa] tuetaan niin, että he voivat hyvin ja jaksavat tehdä tätä arvokasta työtä?

Puhemies Anu Vehviläinen: Aika! — Nyt huomioin sillä tavalla, että kaikki ovat saaneet vähintään yhden puheenvuoron, ja ehdottaisin sillä tavalla, että nyt kuulemme vielä ministereitten puheenvuorot ja viimeiseksi sitten keskustelualoitteen ensimmäistä allekirjoittajaa, edustaja Kaumaa. Ja ministeri Sarkkinen 2 minuuttia, ministeri Kiuru 3 minuuttia. — Ministeri Sarkkinen, olkaa hyvä.

17.53 **Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen:** Arvoisa puhemies! Harvempi eläkeläinen kokee tällä hetkellä toimeentulovaikeuksia kuin koki vielä vuonna 2017. Eli siinä mielessä eläkeläisten toimeentulo on kehittynyt myönteiseen suuntaan viime vuosina, ja siellä taustalla ovat sekä nämä pienten eläkkeiden korotukset että sitten keskimääräisten työeläkkeiden nousu, joka heijastaa pitkälti eläkeläisten työuria ja niiden mukaista kehitystä. Eli siinä mielessä myönteistä kehitystä.

Mutta kannan huolta erityisesti pieniä eläkkeitä saavien toimeentulosta. Nämä ovat kuitenkin sellaisia ihmisiä, joihin tämä eläketulon lisävero ei vaikuta, koska se vaikuttaa noin 4 000 euroa kuukaudessa eläkettä saaviin ihmisiin. Eli he eivät ehkä ole niitä ihmisiä, ketkä kokevat näitä toimeentulo-ongelmia, vaan ne ovat enemmän pieniä työeläkkeitä saavia ihmisiä sekä verorahoitteisten eläkkeiden piirissä olevia ihmisiä, heidän tilannettaan. Tietysti pitää vaikuttaa työuriin, jotta ihmisille kertyisi sitä työeläkettä, toisaalta täytyy pitää huolta niiden verorahoitteisten eläkkeiden tasosta, niin kuin hallitus on tehnyt.

Ja jos mietitään pieniä työeläkkeitä saavien ihmisten toimeentuloa, niin näen potentiaalisena kehityskohtana työeläkkeen ja kansaneläkkeen leikkaantumispisteen nostamisen tai tarkistamisen, jolloin entistä suuremman työeläkkeen rinnalle voisi saada kansaneläkettä, ja se voisi olla tällainen täsmätoimi vahvistaa pieniä työeläkkeitä saavien toimeentuloa jatkossa.

Ja toivon todella, että myös tulevat hallitukset kantavat huolta pieniä eläkkeitä saavien toimeentulosta ja tekevät toimia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kiuru 3 minuuttia.

17.55 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru:** Arvoisa puhemies! Tässä esitettiin kysymys edustaja Kinnusen taholta yksinäisyydestä, ja se oli tuossa äskeisessä keskustelussa jo myös mukana. Nyt kun me puhutaan ikäystävällisyydestä, niin minusta me liian usein myöskin tällaiset voisiko sanoa yhteiskuntapoliittisesti isot, ihmisiä sitovat kysymykset jätetään täällä keskustelematta, koska ei siinä lainsäädäntöä yksinäisyyden vähentämiseksi pystytä tekemään. Mutta sen sijaan siinä on kysymys siitä, miten yhteiskunnassa ikäystävällisyyttä edistetään, onko meillä vastuuta siitä, voivatko ihmiset hyvin. Ikäihmisten osalta on todella paljon yksinäisyyttä tilastollisesti. Tämä on vakava asia. Se on nimenomaan sen takia vakava asia, että kun mitä yksinäisempiä ollaan, sitä enemmän ollaan myöskin turvaverkon ulkopuolella. Voi sattua ja tapahtua, ja samaan aikaan myöskään sitä apua ei ole saatavissa eikä tukea arjen yksittäisiin kysymyksiin. Yhdyn tämän asian tärkeyteen.

Edustaja Vikman nosti esiin nämä vanhuspalveluiden ongelmat, ja juuri äsken jo vastasinkin näihin. Haluan vielä teille sanoa, että en usko, että myöskään kokoomus haluaa viestiä ikäihmisille, että ei ole merkitystä, ovatko ikäihmisten palvelut laadukkaita, ovatko ne oikeasti asiallisella tasolla, onko siellä riittävästi hoitajia. Kyllä meidän kaikkien tehtävä on oppia näistä kahdesta eletystä vanhuspalveluiden kriisistä. Tässä tilanteessa tuntuu vain, että salissa unohdetaan kaikki se, mikä ollaan jo tähän mennessä koettu. Tämä henkilöstöpula on ollut täällä, kuulkaa, vaikka kuinka kauan. Me emme saa ihmisiä enää sitoutumaan ikääntyneiden palveluihin töihin, jos ei meillä ole säällisiä olosuhteita. En usko myöskään, että kokoomuksen tarkoituksena on viestiä täällä, että vanhuspalveluissa ei olisi säällisiä olosuhteita ja ihmisillä laadukasta palvelua. Se ei kai ole myöskään kokoomuksen linja.

No, tässä keskustelussa edustaja Honkasalo nosti tämän ihmisoikeuskysymyksen esiin. Tapasin myöskin tätä samaa henkilöä, ja me keskustelimme nimenomaan ihmisoikeuskysymyksenä vanhuspalveluista. Pidän erittäin tärkeänä, että me näemme, että ihmisillä on oikeus myös ihmisoikeutenaan näihin hyviin palveluihin. Me emme voi vain vuosikausia selittää, että joko tällä yhteiskunnalla ei ole varaa huolehtia vanhuksistaan ja vanhuspalveluiden laadusta. Me emme voi sanoa, että meillä ei ole mahdollisuuksia siihen. Siksi tällä hallituskaudella on satsattu nimenomaan ikääntyneiden ihmisten palveluiden parantamiseen ja ikäystävällisyyden edistämiseen. Se on lasten ja nuorten ja perheiden palveluiden ohella toinen näistä painopisteistä, joka meillä on.

Edustaja Sjöblom puhui hyvin omaishoidosta, ja me ollaan tekemässä nyt tätä reformia myös omaishoidon näkökulmasta vanhuspalvelu kakkoseen, mutta isoimmat muutokset jäävät kyllä ensi hallituskaudelle, koska meillä ei ole rahaa niin mittavia muutoksia tehdä, [Puhemies koputtaa] jotka liittyvät näihin omaishoidon kriteereihin, jotka varmasti pitää yhdenmukaistaa sen jälkeen kun 22 hyvinvointialueet aloittavat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kauma päättää keskustelun. 2 minuuttia.

17.59 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hiukan hämmentynyt tuosta ministeri Kiurun viimeisestä puheenvuorosta. Kyllä tässä varmasti on nyt väärinkäsitys tai väärinymmärrys. Totta kai kokoomus haluaa parantaa vanhustenhoidon edellytyksiä kaikissa olosuhteissa ja kaikissa hoitomuodoissa, olipa kyse sitten kotihoidosta taikka ympärivuorokautisesta hoivasta. Niihin toimenpiteisiin, mitä se nyt lainsäädännöllisesti ja budjetillisesti edellyttää, me totta kai olemme valmiita.

Mutta, arvoisa puhemies, tämä keskustelu on selvästi ollut tarpeellinen, ja täällä on moni edustaja puhunut esimerkiksi työn tekemisestä siinä vaiheessa, kun lähestyy eläkeikää tai kun on jo eläkeiässä, jotta pystyisi sitä omaa elintasoaan korottamaan ja myöskin ennaltaehkäisemään toimettomuutta ja yksinäisyyttä, ja itsekin pidän sitä todella tärkeänä. Meillä olivat täällä muutama viikko sitten Eduskuntatalon portailla omaishoitajien edustajat paikalla, ja myös he puhuivat siitä, että työn ja omaishoidon yhdistämisen pitäisi onnistua paremmin kuin se nyt onnistuu. Useinhan siinä käy sillä tavalla, että ikääntynyt henkilö hoitaa puolisoaan niin pitkälle, että hän ei edes huomaa, että hänen oma terveytensä on mennyt siinä vaiheessa. Omaishoitajat vaativat todellakin... Tai itse asiassa hehän eivät vaadi, kun he eivät jaksa vaatia, ja se meidän päättäjinä pitäisi ymmärtää, että heille annetaan mahdollisuus siihen, että meillä olisi omaishoidon tuen kriteeristö samanlainen koko maassa ja myöskin mahdollisuus pitää vapaita ja olisi riittävästi niitä tilapäisiä hoitopaikkoja, jonne viedä sitten tämä rakas puoliso tai muu perheenjäsen hoidettavaksi siksi aikaa, kun pitää vapaata tästä työstä.

Mutta, arvoisa puhemies, haluan kiittää kaikkia edustajia tästä keskustelusta, ja toivon, että voimme jatkaa sitä jossakin vaiheessa uudestaan.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.